

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.012.02.2015
P/15/046

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/046 - Pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Edward Wrzeszcz, doradca ekonomiczny - upoważnienie do kontroli nr 97470 z dnia 21 września 2015 r. (dowód: akta kontroli, str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu ¹ , 47-224 Kędzierzyn-Koźle, ul. Mikołaja Reja 2a
Kierownik jednostki kontrolowanej	Danuta Ceglarek, dyrektor Ośrodka ² (dowód: akta kontroli, str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Ośrodek, jego stan organizacyjny - kadrowy i kwalifikacje zawodowe pracowników, wraz z innymi współpracującymi jednostkami miejskimi³ i powiatowymi,⁴ tworzy lokalną, efektywną strukturę wspierania osób doświadczających przemocy w rodzinie, poprzez zapewnienie im poradnictwa prawnego, psychologicznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego; prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych oraz możliwość zapewnienia schronienia.

Skuteczności powyższych działań - mimo stwierdzonych nieprawidłowości - służy rzetelne zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta oraz określenie celów i koniecznych działań w uchwalonych przez Radę Miasta dokumentach, tj. Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2015⁵ oraz Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 dla Gminy Kędzierzyn-Koźle⁶. Obok realizowanych przez Ośrodek - lub z jego udziałem - programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych, pozytywny wpływ na eliminowanie lub ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie ma działalność Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przemocy w Rodzinie⁷ oraz powoływanych w jego ramach Grup roboczych, które prawidłowo diagnozowały sytuacje w rodzinach dotkniętych przemocą, właściwie określały cele i formy pomocy dla tych rodzin w indywidualnych planach pomocy⁸. Na podkreślenie

¹ Dalej: Ośrodek.

² Od 1 czerwca 2012 r., poprzednio dyrektorem Ośrodka była od dnia 1 stycznia 2008r. Teresa Koczubik.

³ Urząd Miasta - finansuje funkcjonowanie siedmiu świetlic środowiskowo-socjoterapeutycznych, trzech świetlic socjoterapeutycznych i jednego klubu młodzieżowego, a także Punktu konsultacyjnego dla osób z rodzin z problemem alkoholowym i ofiar przemocy w rodzinie.; Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu; Punkt konsultacyjny; Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

⁴ Specjaliści Ośrodek Wsparcia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu; Komenda Powiatowa Policji w Kędzierzynie-Koźlu.

⁵ Dalej: Strategia.

⁶ Dalej: Program.

⁷ Dalej: Zespół.

⁸ Dalej: IPP.

zasługuje monitorowanie przez specjalne zespoły losów osób doświadczonych przemocą, po zamknięciu Niebieskiej Karty⁹, w tym dzieci. Jako rzetelne i zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami Najwyższa Izba Kontroli ocenia działania Grup roboczych związane ze stosowaniem procedury NK i opracowywaniem i realizacją IPP. Podstawą powyższej oceny są wyniki szczegółowego badania 30. losowo wybranych spraw w powyższym zakresie oraz oceny osób doświadczających przemocy wyrażone w wyniku przeprowadzonego przez NIK badania ankietowego.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

1. Nierzetelnego sporządzania rocznych sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (za lata 2012-2014), ponieważ zawierały one jedynie informacje o podejmowanych działaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez różnorodne podmioty, jednak bez ich odniesienia do konkretnych zadań i mierników ujętych w ww. Programie.
2. Nieopracowania przez Dyrektora sprawozdania z działalności Ośrodka za 2014 r. Obowiązek opracowania takiego sprawozdania wynika z art. 110 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.¹⁰
3. Niewyodrębniania w planach wydatków bieżących Ośrodka na lata 2012-2015 planowanych wydatków na realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹¹ w rozdziale 85205 klasyfikacji budżetowej, stosownie do wymogu rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych¹².
4. Nieprowadzenia przez Ośrodek badań i ewaluacji odnoszących się do stosowanych przez Ośrodek form pomocy i realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. **Tworzenie warunków na rzecz udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, w tym zapewnienia tym osobom poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, zapewnienia potrzebującym bezpiecznego schronienia w specjalistycznych ośrodkach wsparcia lub ośrodkach interwencji kryzysowej, a także ochrona przed dalszym krzywdzeniem.**

Opis stanu
faktycznego

Podstawowe zasady organizacji i funkcjonowania Ośrodka reguluje m.in. jego statut¹³ i regulamin organizacyjny¹⁴. W statucie Ośrodka, nie zmienionym od 2004 r., nie zostały ujęte zadania związane z udzielaniem pomocy osobom

⁹ Dalej: NK.

¹⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.; dalej: ustawa o pomocy społecznej.

¹¹ Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.

¹² Dz. U. z 2014 r., poz. 1053 ze zm.

¹³ Nadany uchwałą Nr XXVII/320/2004 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 28 października 2004 r. w sprawie nadania Statutu Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu, zwany dalej: statutem.

¹⁴ Wprowadzony zarządzeniem Nr 13/2013 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu z dnia 21 czerwca 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu, zmieniony zarządzeniem Nr 12/2014 z dnia 20 maja 2014 r., zwany dalej: regulaminem organizacyjnym.

doświadczającym przemocy w rodzinie. Przedmiot działania Ośrodka został w § 7 statutu określony w formie zapisu: *MOPS realizuje zadania własne gminy i zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej w sprawach pomocy społecznej określone w przepisach o pomocy społecznej.*

W regulaminie organizacyjnym Ośrodka zadania objęte kontrolą - w postaci dwóch zadań - zostały przypisane Działowi Pomocy Środowiskowej, poprzez wskazanie, że do zakresu jego działania należy: *przeciwdziałanie zjawiskom przemocy fizycznej i moralnej w rodzinach (§ 15 pkt 1 ppkt 13 lit. e) oraz wypełnianie załącznika do wywiadu środowiskowego „Niebieska Karta” (§ 15 pkt 1 ppkt 13 lit. f).* Zakres zadań związanych z problematyką przemocy w rodzinie został szczegółowo przypisany pięciu pracownikom ww. Działu w ich zakresach obowiązków (czynności), uprawnień i odpowiedzialności¹⁵. Zostały one określone następująco: *przeprowadzanie diagnozy sytuacji i potrzeb osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą; udzielanie kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia osobom i rodzinom doświadczającym przemocy w rodzinie; realizowanie procedury „Niebieskiej Karty”; gromadzenie danych dotyczących placówek udzielających wsparcia i pomocy osobom doświadczającym przemocy.* W regulaminie organizacyjnym Ośrodka nie zostały ujęte zapisy dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu.¹⁶ Zasady organizacji i funkcjonowania tego Zespołu określone zostały w zarządzeniach Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle. Ustalenia kontroli w tym zakresie opisane zostały w dalszej części wystąpienia.

(dowód: akta kontroli, str. 5-41)

1.2. Rada Miasta Kędzierzyn-Koźle¹⁷ uchwałą Nr XLV/516/09 z dnia 9 września 2009 r. przyjęła Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2015¹⁸, stanowiącą załącznik do tej uchwały. Projekt Strategii został opracowany przez Ośrodek przy udziale przedstawicieli Rady Miasta, pracowników Urzędu Miasta, reprezentantów mieszkańców, przedstawicieli organizacji społecznych, lokalnych ekspertów. Wśród siedmiu celów strategicznych strategii na lata 2009-2015, ujęto m.in. cel, pn.: *Wspieranie form pomocy poprawiających funkcjonowanie rodziny.* W jego ramach wyróżniono dwa cele szczegółowe, pn.: *Profesjonalna pomoc w formie grup wsparcia i psychoedukacji dla rodzin z problemami przemocy domowej oraz innymi dysfunkcjami (poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne) oraz Podejmowanie szeroko zakreślonych działań i nowych rozwiązań zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.*

Realizacja powyższych celów szczegółowych miała być osiągana poprzez następujące działania: *wsparcie finansowe (ze środków Gminy i dotacji unijnych) i lokalowe dla nowych inicjatyw z zakresu tworzenia grup wsparcia i samopomocy; stworzenie bogatej oferty wsparcia dla poszczególnych grup społeczności lokalnej; doskonalenie form pracy socjalnej w środowiskach objętych procedurą „Niebieskiej Karty” dzięki zacieśnieniu współpracy z Komendą Miejską Policji.* W Strategii określono realizatorów ww. działań (Ośrodek, Urząd Miasta) oraz partnerów (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób

¹⁵ Starszemu specjalście pracy socjalnej-koordynatorowi Działu Pomocy Środowiskowej, dwóm starszym specjalistom pracy z rodziną, specjalście pracy z rodziną (od 1 lipca 2015 r.) oraz specjalście pracy socjalnej.

¹⁶ Dalej: Zespół.

¹⁷ Dalej: Rada Miasta.

¹⁸ Dalej: Strategia.

Niepełnosprawnych, instytucje sfery społecznej, Komenda Powiatowa Policji). Zarówno powyższy cel strategiczny jak i cele szczegółowe były konsekwencją wniosków wynikających z diagnozy zjawiska przemocy, która została oparta na własnych badaniach i analizach Ośrodka, a także na danych statystycznych. Pomimo, że przedmiotowy dokument (Strategia) został uchwalony w 2009 r., to do listopada 2015 r. nie był on aktualizowany.

(dowód: akta kontroli, str. 42-54)

1.3. Projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 dla Gminy Kędzierzyn-Koźle¹⁹ został opracowany w Wydziale Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia Urzędu Miasta Kędzierzyn-Koźle, przy udziale Ośrodka. Został on przyjęty w formie załącznika do uchwały Nr XII/150/11 Rady Miasta z dnia 31 sierpnia 2011 r. Program Powiatowy na lata 2011-2015²⁰ oraz Wojewódzki²¹ na lata 2012-2015 został przyjęty już po uchwaleniu ww. Programu.

(dowód: akta kontroli, str. 55-112)

Podstawą opracowania Programu była *Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie dla Gminy Kędzierzyn-Koźle*, stanowiąca załącznik do Programu, opracowana na podstawie danych i informacji pochodzących z Sądu Rejonowego, Prokuratury Rejonowej, Komendy Powiatowej Policji, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie - Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, placówek służby zdrowia, placówek oświatowych, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W wyniku przeprowadzonej diagnozy stwierdzono m.in., że na terenie Miasta występują następujące problemy, które powinny znaleźć odzwierciedlenie - i znalazły - w Programie, tj.: *niewystarczająca oferta dla osób stosujących przemoc - brak zajęć korekcyjno-edukacyjnych; brak działań interwencyjnych wobec sprawców przemocy przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; dość znaczna liczba nieletnich dotkniętych problemem przemocy w rodzinie; zbyt mała aktywność zakładów opieki zdrowotnej; zbyt rzadkie stosowanie środków zapobiegawczych przez organy ścigania; duża liczba umarzanych postępowań.*

W Programie określone zostały jego priorytety, cele oraz zadania. Za priorytety uznano: *zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej; aktywizację instytucji, które powinny nieść pomoc rodzinom dotkniętym przemocą; pomoc nieletnim dotkniętym przemocą.* Dla każdego z priorytetów określone zostały cele szczegółowe oraz zadania, przy czym w Programie nie został uwzględniony harmonogram realizacji poszczególnych zadań, wskazano jedynie, że będą one realizowane na bieżąco w latach 2011-2015. Ponadto, w Programie określono realizatorów i współrealizatorów zadań oraz stwierdzono, że środki finansowe przeznaczone na realizację zadań będą każdorazowo określane w uchwale budżetowej na dany rok budżetowy.

(dowód: akta kontroli, str. 55-77)

Roczne sprawozdania z realizacji Programu za lata 2012-2014, przygotowane przez Zespół, Prezydent Miasta przedkładał Radzie Miasta.²²

¹⁹ Zwany dalej: Programem.

²⁰ Uchwała Nr XVI/118/2011 Rady Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego z dnia 28 grudnia 2011 r.

²¹ Uchwała Nr 1896/2012 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 27 lutego 2012 r.

²² Protokoły z sesji Rady Miasta: Nr XXXVII/13 z 25 kwietnia 2013 r.; Nr LI/14 z dnia 26 marca 2014 r. i nr XI/15 z dnia 29 kwietnia 2015 r.

W sprawozdaniach tych przedstawiony został szczegółowy opis działań jakie były podejmowane w danym roku przez Zespół i poszczególne organy i instytucje bez ich odniesienia do zadań określonych w Programie. Sprawozdania te uzyskały pozytywne opinie właściwej komisji Rady Miasta oraz zostały przyjęte przez Radę Miasta.

(dowód: akta kontroli, str.113-147)

Według stanu na koniec I półrocza 2015 r. w Ośrodku było zatrudnionych 30 pracowników socjalnych, a miasto liczyło ogółem 58 966 mieszkańców. Zatem jeden pracownik socjalny przypadał na mniej niż 2 tysiące mieszkańców i tym samym spełniony został wymóg dotyczący stanu zatrudnienia pracowników socjalnych określony w art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W latach 2012-2013 powyższy wymóg ustawowy nie był spełniony, ponieważ na jednego pracownika socjalnego przypadało więcej niż 2 tys. mieszkańców.

(dowód: akta kontroli, str. 148-198)

1.4. W sprawach związanych z przedmiotem kontroli w Ośrodku zostały przeprowadzone dwie kontrole przez pracowników Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego i obejmowały one: w lutym-marcu 2012 r. - *Realizację zadań z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* oraz w lipcu 2015 r. - *Ocenę realizacji zadań własnych gminy w zakresie podejmowania interwencji w oparciu o procedury „Niebieskiej Karty” oraz utworzenia zespołu interdyscyplinarnego.*

W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 26 marca 2012 r. do prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle Wojewoda Opolski pozytywnie ocenił działania Ośrodka nie formułując wniosków pokontrolnych. Natomiast po kontroli w 2015 r. w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 6 sierpnia 2015 r. wskazał na trzy nieprawidłowości, tj.: *lakoniczne wypełnianie formularza „Niebieskiej Karty - C oraz D”; organizację posiedzeń grupy roboczej w niepełnym składzie oraz zakończenie procedury „Niebieskie Karty” niezgodnie z § 18 rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska karta”.* Prezydent Miasta pismem z dnia 1 września 2015 r. poinformowała Wojewodę Opolskiego o podjętych działaniach mających na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości oświadczając, że spowodowały one, że posiedzenia grup roboczych odbywają się w pełnym składzie, formularze „Niebieskiej Karty” wypełniane są prawidłowo, a zakończenie procedury „Niebieskiej Karty” realizuje się zgodnie z § 18 ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli, str. 199-217)

2.1. Sprawozdania z działalności Ośrodka za lata 2012-2013 przedkładał Radzie Miasta w trybie art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej zawierały informacje o realizacji w danym roku zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy, jednak nie ujmowały - jak tego wymaga ww. przepis - wykazu potrzeb i wydatków koniecznych do poniesienia w tym zakresie. W podsumowaniu sprawozdań za 2012 r. i 2013 r. wskazano jedynie na niewystarczającą liczbę pracowników socjalnych (w 2012 r.- brak 4,5 etatu, a w 2013 r. - 2,5 etatu) oraz fakt nakładania wciąż nowych zadań na gminę (Ośrodek), za realizację których są odpowiedzialni ci sami pracownicy, co może powodować frustrację i zmęczenie. Ponadto zaakcentowano, że profesjonalna realizacja zadań pomocy społecznej przez Ośrodek wymaga poprawy warunków pracy, płacy i zwiększenia środków finansowych na remonty. Do dnia zakończenia kontroli Ośrodek nie sporządził sprawozdania z działalności za 2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 218-229)

2.2. W rozdziale IV Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 zapisano, że środki finansowe przeznaczone na realizację Programu będą każdorazowo określone w uchwale budżetowej na dany rok budżetowy. Ponadto wskazano, że zadania określone w tym Programie częściowo realizowane są w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych, jak również finansowane ze środków przeznaczonych na jego realizację.

(dowód: akta kontroli, str. 60)

Wydatki na realizację zadań związanych z pomocą dla rodzin dotkniętych przemocą były ujmowane w budżecie Miasta i w planach finansowych Ośrodka łącznie z innymi wydatkami na pomoc społeczną w rozdziale 85219 - ośrodki pomocy społecznej, w odpowiednich paragrafach wynikających z klasyfikacji budżetowej. Dlatego też Ośrodek nie dysponuje danymi o wysokości wydatków na poszczególne zadania związane z pomocą dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie. W latach 2012-2014 wydatki ogółem miasta Kędzierzyn-Koźle wynosiły odpowiednio: 207,7 mln zł, 203,4 mln zł i 220,6 mln zł, w tym na pomoc społeczną - odpowiednio: 26,4 mln zł (12,7%), 27,6 mln zł (13,5%) i 29,4 mln zł (13,3%). W I półroczu 2015 r. wydatki ogółem wyniosły 110,6 mln zł, w tym na pomoc społeczną 14,8 mln zł (13,4%).

(dowód: akta kontroli, str. 230-246)

Dyrektor Ośrodka w odpowiedzi na jedno z pytań ankietowych wskazała m.in., że: *środki przeznaczone na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są w dyspozycji różnych podmiotów na poziomie gminy, powiatu, sądu rejonowego i organizacji pozarządowych. To specyficzny montaż finansowy, który na raczej wystarczającym poziomie zabezpiecza główne zadania w tym obszarze. Trudno jest orzec czy są to środki wystarczające do realizacji wszystkich zadań.* Natomiast 17 członków Zespołu/Grup roboczych spośród 20 objętych badaniem ankietowym oceniło, że największe problemy/trudności w zapewnieniu skutecznej pomocy osobom doświadczającym przemocy wynikają z niewystarczających środków finansowych.

(dowód: akta kontroli, str. 247-253)

3.1. W latach objętych kontrolą Ośrodek realizował 8 własnych Programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym siedem programów w 2013 r.²³ oraz po dwa programy w 2014 i 2015 r., które były realizowane od 2009 i 2013 r. Podstawowym założeniem wszystkich programów była odbudowa funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin i wspieranie integracji rodziny. Programami tymi zostało objętych łącznie 778 rodzin. Najwięcej w ramach projektu „Bo jesteśmy rodziną” - 415 osób; „Bliżej rodziny” - 304 i projektu „Daj misiaka dla dzieciaka” - 50 osób. Wszystkie te programy były realizowane wyłącznie przez Ośrodek, w ramach etatów własnych oraz wolontariatu pracowniczego. Formy realizacji ww. programów obejmowały m.in. pikniki, pogadanki, warsztaty. Powyższe programy obejmowały okres realizacji nie dłuższy niż jeden rok, dlatego też nie dokonywano okresowej oceny ich realizacji, niemniej jednak ze względu na atrakcyjność programu „Bo jesteśmy rodziną” i duże nim zainteresowanie był on wznawiany w kolejnych latach. Ze sprawozdań z realizacji programów wynika, że zostały osiągnięte założone w nich cele.

²³ „Bliżej rodziny”, „Bo jesteśmy rodziną”, „Rodzinne wakacje z książką”, „Wiara w swoje możliwości-piewszy krok do sukcesu”, „Daj misiaka dla dzieciaka”, „Warsztaty codzienności”, „Bezpieczne dziecko”, „Pokój marzeń”.

(dowód: akta kontroli, str. 254-289)

3.2. Pismo Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Rzecznika Praw Dziecka z dnia 8 października 2012 r. (DPS-XXII-074-6672-6-MB/12) wpłynęło do Ośrodka w dniu 22 października 2012 r. W piśmie tym zawarty został m.in. apel o wzmożenie monitorowania losów dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie oraz podejmowanie odważnych i skutecznych przedsięwzięć, które zapewnią ochronę dzieci przed krzywdzeniem ze strony najbliższych. Z jego treścią nazajutrz, na zebraniu w dniu 23 października 2012 r., z-ca dyrektora Ośrodka zapoznała kierowników działów oraz koordynatorów zespołów pracowników socjalnych polecając zastosowanie zawartych w tym piśmie sugestii, co odnotowane zostało w protokole z zebrania.

(dowód: akta kontroli, str. 290-293)

W związku z ww. pismem ówczesna kierownik Działu Pomocy Środowiskowej Ośrodka przystąpiła do prac nad opracowaniem procedury postępowania w związku z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, który daje pracownikowi socjalnemu prawo odebrania dziecka z rodziny. Zmiana na stanowisku kierownika ww. Działu oraz konieczność dokonania uzgodnień z jednostkami zewnętrznymi (sąd, kuratorzy) spowodowała, że prace nad tym projektem trwały kilkanaście miesięcy. Po ich zakończeniu dyrektor Ośrodka zarządzeniem Nr 31/2013 z dnia 7 listopada 2013 r. wprowadziła dokument pn. *Procedura postępowania w przypadku konieczności zastosowania art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Powyższa procedura określa szczegółowo zasady postępowania pracownika socjalnego podczas wykonywania czynności związanych z odebraniem dziecka, współpracy z innymi podmiotami oraz sposoby dokumentowania czynności. Załącznikami do tej procedury są m.in. wzory dokumentów pn.: *Pouczenie o możliwości złożenia zażalenia w sytuacji odebrania dziecka* (zał. Nr 2); *Oświadczenie o powierzeniu dziecka odebranego przez pracownika socjalnego* (zał. Nr 3); *Wzór zawiadomienia składanego do sądu rejonowego przez pracownika socjalnego MOPS w Kędzierzynie-Koźlu* (zał. Nr 4).

(dowód: akta kontroli, str. 294-309)

Ponadto, w związku z potrzebą szczególnej ochrony osób doświadczających przemocy oraz dzieci i monitorowania ich sytuacji po zamknięciu NK organizowane były cyklicznie (średnio raz na kwartał) spotkania zespołów pracowników socjalnych z danego rejonu opiekuńczego, z udziałem pedagogów szkolnych, dzielnicowych i kuratorów ds. nieletnich. W ich trakcie omawiana była sytuacja w rodzinach zagrożonych przemocą, w tym dzieci sprawiających trudności wychowawcze. Na tę formę pracy z rodzinami, tj. monitorowania środowisk szczególnie zagrożonych przemocą w rodzinie wskazała także dyrektor Ośrodka w przeprowadzonym w toku kontroli badaniu ankietowym.

Łącznie w latach 2012-2015 (I półrocze) funkcjonowały cztery takie zespoły dla dzielnic Miasta: Pogorzelec, Śródmieście, Koźle, Piasty i ościenne. Zespoły odbyły łącznie 42 spotkania, w tym w latach 2012-2015 odpowiednio: 12, 8, 11 i 11 spotkań. W spotkaniach uczestniczyło od 2 do 20 osób. Tę formę monitorowania sytuacji osób dorosłych oraz dzieci zagrożonych przemocą można zaliczyć do tzw. dobrych praktyk, godną upowszechnienia w działalności innych Ośrodków.

(dowód: akta kontroli, str. 251 i 312-318)

Ochronie dziecka przed przemocą oraz kształtowaniu prawidłowych relacji w rodzinie służą także realizowane przez Ośrodek programy profilaktyczne opisane w pkt 3.1. niniejszego wystąpienia. Ponadto, w wyniku badania 30 losowo wybranych indywidualnych planów pomocy ustalono m.in., że w przypadku 13 (43%)

z tych planów - ze względu na potrzebę szczególnej ochrony dzieci przed przemocą - Grupy robocze wnioskowały do sądu o wgląd w sytuację dzieci, a w przypadku 8 planów wnioskowano o zapewnienie kontaktu psychologa i pedagoga z dziećmi w szkole, co dowodzi wyczulenia Grup roboczych na potrzebę ochrony dzieci przed przemocą.

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadku odebrania dziecka na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, chociaż 24 października 2013 r. podjęta została w jednej sprawie stosowna procedura przez pracownika socjalnego Ośrodka. Jednakże ze względu na brak możliwości podjęcia wspólnej decyzji przez pracownika socjalnego oraz podmioty określone w ust. 3 ww. artykułu nie doszło do odebrania dziecka. Rodzina wraz z dzieckiem jest objęta dozorem kuratora, opieką pedagogiczną oraz pracą socjalną.

(dowód: akta kontroli, str. 310-311 i 667)

4.1. Różnorodne rodzaje możliwej pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie zapewniają mieszkańcom Kędzierzyna-Koźła m.in. takie instytucje, jak: Ośrodek, Zespół Interdyscyplinarny/Grupy robocze, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu, Punkt konsultacyjny dla osób dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie oraz Komenda Powiatowa Policji prowadząca telefon zaufania. Ośrodek zapewnia bezpośrednio poradnictwo osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zakresie pomocy socjalnej, prawnej, psychologicznej, natomiast specjalistyczne poradnictwo terapeutyczne, psychologiczne, zawodowe, rodzinne realizowane jest przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu oraz przez Punkt konsultacyjny. Prawnik Ośrodka dla realizacji wszystkich jego zadań zatrudniony jest w wymiarze 0,75 etatu, a psycholog w wymiarze 0,25 etatu. W Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu - psycholog, prawnik, terapeuta, socjoterapeuta i pedagog w zakresie poradnictwa rodzinnego zatrudnieni są w wymiarze 10 godzin miesięcznie.

Różnymi formami pomocy Ośrodka w latach 2012-2015 (I półrocze) zostało objętych odpowiednio: 236, 427, 380 i 132 osoby, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia - 133, 220, 352 i 142 osoby. Natomiast Punkt konsultacyjny udzielił około 503 konsultacji 294 osobom.

(dowód: akta kontroli, str. 319-327)

4.2. Zadanie polegające na prowadzeniu Punktu konsultacyjnego dla osób z rodzin z problemem alkoholowym, współzależnych i ofiar przemocy w rodzinie powierzone zostało przez Gminę Kędzierzyn-Koźle Stowarzyszeniu Centrum Rozwoju i Edukacji „IDEA” z siedzibą w Cisku, na podstawie umowy z dnia 23 stycznia 2012 r. (na okres do 13 grudnia 2014) oraz z dnia 15 kwietnia 2015 r. (na okres do 9 grudnia 2015 r.), wraz z aneksami. Informacja o funkcjonowaniu ww. Punktu została zamieszczona na stronie BIP Urzędu Miasta w zakładce dot. zadań realizowanych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych, w części dotyczącej Punktów konsultacyjnych, w pkt. 2 o treści: *Punkt Konsultacyjny dla osób dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie* ze wskazaniem nazwy stowarzyszenia, nr tel., adresu i zakresu udzielanych porad. Ponadto, informacja o funkcjonowaniu tego Punktu została zamieszczona w Informatorze Urzędu Miasta z 2012 r. na str. 24. W informatorze zaznaczono, że porady udzielane są bezpłatnie przez pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, policjantów oraz prawników.

Na podstawie sprawozdania końcowego za okres od lutego 2012 do grudnia 2014 r. sporządzonego przez ww. Stowarzyszenie ustalono m.in., że: w okresie sprawozdawczym udzielono około 503 konsultacji 294 osobom. Punkt konsultacyjny działa w Kędzierzynie-Koźlu przy ul. Planetorza 2 w pok. 16-17 (w siedzibie Urzędu Miasta) przez 4 dni w tygodniu, w godz. od 15:30 do 17:30, łącznie przez 56 godzin w miesiącu. Konsultacji udzielali: psycholog – 2 godziny dwa razy w miesiącu, pedagog – 2 godziny w tygodniu, pracownik socjalny – 8 godzin w tygodniu, policjant – 2 godziny w tygodniu, prawnik – 2 godziny dwa razy w miesiącu. W części sprawozdania pn. *Opis osiągniętych rezultatów* ujęto m.in. uwagę o treści: *Istnieje duże dalsze społeczne zapotrzebowanie na punkt konsultacyjny (...) oraz że sytuacja życiowa, rodzinna, partnerska klientów korzystających z usług ulega poprawie.*

Natomiast na podstawie umowy z dnia 15 kwietnia 2015 r. oraz miesięcznych harmonogramów pracy punktu konsultacyjnego, wymiar czasu pracy poszczególnych specjalistów przedstawia się następująco: pracownik socjalny – 8 godzin miesięcznie, prawnik – 4 godziny, specjalista psychoterapii uzależnienia od alkoholu - 8 godzin, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 8 godzin.

(dowód: akta kontroli, str. 328-393)

4.3. Lokalny telefon zaufania prowadzony jest przez Komendę Powiatową Policji w Kędzierzynie-Koźlu we wszystkie dni tygodnia przez całą dobę. Informacja o tym telefonie zamieszczona jest na str. 36 Informatora Urzędu Miasta Kędzierzyn-Koźle o placówkach świadczących pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień i przemocy domowej (z 2012 r.).

(dowód: akta kontroli, str. 485 i 498)

Z informacji uzyskanej w dniu 30 października 2015 r., na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁴, od Naczelnika Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Kędzierzynie - Koźlu wynika, że w latach 2012-2014 z policyjnego społecznego telefonu zaufania (77/483-87-88) „Bezpieczne Miasto” nie skorzystała żadna osoba w związku z przemocą w rodzinie. W I półroczu 2015 r. skorzystała jedna osoba, której udzielono stosownej informacji o procedurze NK.

(dowód: akta kontroli, str. 394-395)

4.4. W latach 2012-2015 (do listopada) pięciu pracowników Ośrodka zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie uczestniczyło łącznie w 35 szkoleniach, konferencjach lub kursach dotyczących ww. zagadnień (9 szkoleniach w 2012 r.; 8 w 2013 r.; sześciu w 2014 r. i 12 w 2015 r.). Były one organizowane zarówno na szczeblu lokalnym, tj. wojewódzkim, jak i ogólnopolskim, m.in. przez takie instytucje jak: Opolski Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu oraz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, Instytut Rozwoju Służ Społecznych w Warszawie.

Osiem z 35 ww. form szkolenia było organizowanych w formie odpłatnej, a pozostałe w formie nieodpłatnej. Z tytułu uczestnictwa pracowników Ośrodka w ww. formach szkolenia Ośrodek poniósł wydatki w łącznej kwocie 1 100 zł. Na niedostateczną liczbę szkoleń wskazało 17 spośród 20 ankietowanych członków Zespołu Interdyscyplinarnego/Grup roboczych.

²⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096., zwana dalej: ustawą o NIK.

(dowód: akta kontroli, str. 396-399 i 551-608)

4.5. Spośród osób zajmujących się w Ośrodku zjawiskiem przemocy w rodzinie jedna posiada certyfikat Specjalisty Psychoterapii Uzależnień (z dnia 5 grudnia 2011 r.), jedna - Certyfikat ukończenia trzydniowego szkolenia pn. *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie ze względu na płeć* (październik 2015 r.), dwie inne osoby ale zatrudnione w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia legitymują się dyplomami ukończenia (17 kwietnia 2014 r.) Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na poziomie kursu podstawowego, prowadzonego przez Instytut Psychologii Zdrowia w Warszawie.

(dowód: akta kontroli, str. 400-408)

4.6. W latach 2012-2014 Ośrodek realizował dwa własne programy działań terapeutycznych i pomocy psychologicznej - pierwszy z nich pn. „Szkoła rodziców” był realizowany w latach 2012-2014, natomiast drugi pn. „W zgodzie ze sobą” w 2014 r. Programy te były realizowane w cyklach rocznych. W latach 2012-2014 ww. programami objętych zostało łącznie 50 osób, w tym 15 w ramach programu „W zgodzie ze sobą” i 35 osób w ramach programu „Szkoła rodziców”. Założonym celem dla obu programów było nabycie umiejętności konstruktywnego radzenia sobie z trudnościami życiowymi i problemami osobistymi. Programy były realizowane m.in. w formie warsztatowej (m.in. warsztaty wzmacniające poczucie własnej wartości dla kobiet które doświadczyły przemocy w rodzinie) i wykładów. Zajęcia w ramach tych programów prowadzili: psycholog, certyfikowany terapeuta ds. uzależnień oraz psychoterapeuta trener, będący etatowymi pracownikami Ośrodka.

Pomoc terapeutyczna i psychologiczna dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie była także realizowana przez Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu przy Powiatowym Centrum Pomocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu, w formie grup wsparcia i grup terapeutycznych. W latach 2012-2015 (I półrocze) utworzono po jednej grupie wsparcia i po jednej grupie terapeutycznej, w których uczestniczyło odpowiednio ogółem 57 i 38 osób.

(dowód: akta kontroli, str. 327 i 409-460)

5.1. Miasto Kędzierzyn-Koźle w latach 2012-2015 nie dysponowało własnym ośrodkiem wsparcia, domem dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży czy ośrodkiem interwencji kryzysowej które zapewniałyby osobom dotkniętym przemocą ochronę przed dalszym krzywdzeniem. Dla mieszkańców Kędzierzyna-Koźla funkcję taką realizuje Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia działający w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Jest to ośrodek całodobowy z 10 miejscami, z którego w latach 2011-2015 (I półrocze) skorzystało łącznie 126 osób²⁵, w tym 61 dzieci i trzech mężczyzn.

(dowód: akta kontroli, str. 321)

5.2. Rada Miasta w uchwale Nr XIII/156/11 z dnia 28 września 2011 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Kędzierzyn-Koźle, w § 11 pkt 3²⁶ postanowiła, że pierwszeństwo zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego przysługuje w trzeciej kolejności wnioskodawcom *wobec których sąd orzekł o eksmisji z lokalu i którzy zostali skazani prawomocnym wyrokiem sądu za znęcanie się nad członkami rodziny, o ile osoba skazana zamieszkuje w lokalu wraz z członkiem rodziny nad którym się znęcała.*

²⁵ 39 osób w 2011 r.; 28 w 2012 r.; 27 w 2013 r.; po 16 osób w latach 2014 i 2015 (I półrocze).

²⁶ Po zmianie tej uchwały, uchwałą Rady Miasta Nr XLI/492/13 z dnia 28 sierpnia 2013 r., § 11 pkt 4.

W informacji przekazanej kontrolującemu, na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, Prezydent Miasta wskazała m.in. że: Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia Urzędu Miasta zapewnia pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie poprzez odseparowanie sprawców od ofiar wskazując im lokal socjalny na podstawie § 11 pkt 4 uchwały nr XIII/156/11 Rady Miasta z dnia 28 września 2011 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy. Poinformowała także że na koniec lat 2012, 2013, 2014 w mieszkaniowym zasobie Gminy znajdowało się odpowiednio: 406, 405, 450 lokali socjalnych, na przydział których oczekiwało odpowiednio - 264, 402 i 405 uprawnionych wnioskodawców. Według stanu na dzień 3 listopada 2015 r. w zasobie Gminy znajduje się 70 wolnych lokali socjalnych, w tym dwa zdadne do zamieszkania, a na przydział oczekuje 445 gospodarstw domowych. W grupie oczekujących nie ma osób uprawnionych do lokalu socjalnego na podstawie § 11 pkt. 4 ww. uchwały Rady Miasta. Miasto nie dysponuje mieszkaniem chronionym dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Prezydent Miasta podała również, że w latach 2012-2014 Miasto realizowało inwestycję pn. Przebudowa budynku przy ul. Dąbrowszczaków 9 w Kędzierzynie-Koźlu na mieszkania socjalne, która była objęta dofinansowaniem w ramach przepisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych. W budynku tym zostało utworzonych 32 lokale socjalne i cztery lokale na czas nieoznaczony. Dofinansowanie wynosiło 1 242 307,61 zł.

(dowód: akta kontroli, str. 849- 856)

W latach 2012-2015 (I półrocze) Miasto Kędzierzyn-Koźle zapewniło mieszkania 34 rodzinom doświadczającym przemocy, przy czym najwięcej w roku 2012 (16 mieszkań) i 2013 (15 mieszkań), 2 mieszkania w 2014 r. i 1 mieszkanie w 2015 r. (w I półroczu). W 33 przypadkach przydzielono mieszkania socjalne, a w jednym - komunalne. Łączna liczba osób w ww. rodzinach wynosiła 142. Czas oczekiwania na przydział mieszkania w latach 2012-2014 wynosił ponad rok, a w roku 2015 około 8 miesięcy. Było to spowodowane - jak podała Prezydent Miasta - brakiem wystarczającej liczby zdalnych lokali socjalnych w stosunku do potrzeb mieszkańców oraz koniecznością uwzględnienia pierwszeństwa przy wskazywaniu lokali socjalnych. W powyższym okresie wykwaterowano z mieszkania 9 sprawców przemocy, z których dwóch otrzymało mieszkania socjalne w sierpniu 2012 r. na podstawie § 11 pkt 3 uchwały nr XIII/156/11 Rady Miasta.

(dowód: akta kontroli, str. 322 i 851-853)

6.1. W zakresie podnoszenia poziomu wiedzy i świadomości społecznej o przyczynach i skutkach przemocy w rodzinie oraz zmiany postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie, 27 maja 2015 r. Ośrodek zorganizował II Ogólnopolską Konferencję Naukowo-Metodyczną pn. *Lokalna polityka społeczna na rzecz rodzin w kryzysie*, której dominującym tematem była przemoc w rodzinie. Do udziału w Konferencji zostali zaproszeni: przedstawiciele nauki, praktycy pracy socjalnej i edukacji, służby zdrowia, służb porządkowych, wymiaru sprawiedliwości oraz politycy. Ponadto, w Konferencji mógł wziąć udział każdy zainteresowany kto wypełnił kartę zgłoszeniową. W Konferencji wzięło udział 145 osób. Przebieg Konferencji oraz wynikające z niej wnioski były szeroko prezentowane i komentowane w mediach oraz na stronach internetowych podmiotów uczestniczących w Konferencji. Konferencja została zorganizowana staraniem Ośrodka z wykorzystaniem zasobów Miasta (Miejskiego Ośrodka Kultury) we współpracy z Uniwersytetem Opolskim. Na organizację ww. Konferencji Ośrodek wydatkował kwotę 7 423,40 zł.

(dowód: akta kontroli, str. 461-476)

Powyższym celom służy także informacja zamieszczona na stronie internetowej Ośrodka o problemie przemocy w rodzinie, której ważnym elementem jest apel o treści: *Reaguj! Milczenie staje się przyzwoleniem na przemoc. Nie bądź obojętny na krzywdę i cierpienie*. Ponadto dyrektor Ośrodka cyklicznie prezentuje problemy pomocy społecznej, w tym także w zakresie dotyczącym przemocy w rodzinie na antenie lokalnej stacji radiowej „Radio Park”. Publikacje prasowe i wywiady z przedstawicielami Ośrodka ukazały się np. w Nowej Gazecie Lokalnej i Gościu Opolskim. W ramach programu informacyjno-edukacyjnego „Jestem-pomagam” adresowanego do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych, realizowanego w okresie od marca do czerwca 2013 r. oraz Programu aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych „Nowe szanse”, współfinansowanego ze środków unijnych, przekazywano m.in. informacje związane z przeciwdziałaniem przemocy rodzinie w kontekście potrzeby zmiany mentalności społecznej i wrażliwości na zjawisko przemocy w rodzinie.

(dowód: akta kontroli, str. 477-484)

6.2. Ośrodek informował mieszkańców o zjawisku przemocy w rodzinie i możliwościach skorzystania z pomocy w przypadkach zaistnienia tego zjawiska m.in. poprzez: stałą informację zamieszczoną na swojej stronie internetowej; rozpowszechnianie *Informatora o placówkach świadczących pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień i przemocy domowej*; udostępnienie i kolportaż w swojej siedzibie różnorodnych ulotek i materiałów informacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie otrzymywanych od różnorodnych organizacji i instytucji, jak np. Ministerstwa Sprawiedliwości (Karta praw osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, Karta informacyjna dla osoby stosującej przemoc w rodzinie); Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (Gdy podejrzewasz, że dziecko jest krzywdzone); Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Zareaguj nie przykładaj do tego ręki); Ogólnopolskiego Pogotowia Dla Ofiar przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” (Zmień swoje życie pomożemy ci w tym); Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy PCPR w Kędzierzynie-Koźlu. Z powyższych materiałów informacyjnych osoby zainteresowane mogły zapoznać się z przyczynami przemocy w rodzinie, ich formami oraz uzyskać informacje o warunkach i sposobach uzyskania pomocy od wyspecjalizowanych placówek i organizacji zajmujących się tym zjawiskiem (ich adresami, telefonami, godzinami funkcjonowania, zakresem udzielanej pomocy).

(dowód: akta kontroli, str. 485-506)

6.3. O ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przestępstwo Zespół informował w latach 2012-2015 policję i kuratorów sądowych 10 razy (odpowiednio w latach: 1, 3, 4 i 2 razy).

(dowód: akta kontroli, str. 319)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Roczne sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (za lata 2012-2014) podpisane przez przewodniczącą Zespołu za rok 2012 i przez dyrektora Ośrodka za rok 2013 i 2014, zawierały informacje o podejmowanych działaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez różnorodne podmioty, jednak bez ich odniesienia do zadań i mierników ujętych w ww. Programie. Powyższy sposób sporządzenia sprawozdań

uniemożliwia ocenę stopnia realizacji zadań Programu w poszczególnych latach ponieważ przedstawione w sprawozdaniach informacje nie korespondują z treścią zadań ujętych w Programie (sprawozdania dają odpowiedź na pytanie: jakie były w danym roku podejmowane działania, ale nie dają one podstaw do oceny w jakim stopniu przyczyniły się one do osiągnięcia założonych w Programie celów, tj. czy i w jakim stopniu udało się wyeliminować lub ograniczyć zjawisko przemocy w rodzinie).

(dowód: akta kontroli, str. 121-145)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że: *W sprawozdaniach z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na Lata 2011- 2015 dla Gminy Kędzierzyn-Koźle brak jest bezpośrednich odniesień do wyż. wym. Programu, albowiem przyjęto formułę sprawozdawania się z jego realizacji, której cechą było sortowanie działań wg podmiotów realizujących Program.*

Sprawozdania zawierają informacje związane z osiąganiem założonych celów, które są rozproszone w treści sprawozdań za poszczególne lata, a wynika to z faktu, iż sprawozdania podmiotów realizujących Program nie odnosiły się wprost do priorytetów, celów szczegółowych i osiągniętych efektów.

Podmiotom realizującym Program pismem z dnia 06.10.2015 r. (załączonym do wyjaśnienia - przypis kontrolera) przekazane zostały szczegółowe wytyczne niezbędne do opracowania sprawozdania, a w szczególności dotyczące zawartych w nim zadań, stopnia ich realizacji oraz oceny uzyskania zakładanych efektów.

Ponadto, w powyższym wyjaśnieniu, dyrektor Ośrodka zapewniła, że w ramach nadzoru nad realizacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na Lata 2011 – 2015 dla Gminy Kędzierzyn-Koźle i sprawozdawczością związaną z Programem dołoży należytej staranności w zakresie poprawności opracowywania sprawozdań z wyż. wym. Programu w kolejnych latach.

(dowód: akta kontroli, str. 508)

2. Przepis art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej nakłada na kierownika ośrodka pomocy społecznej obowiązek składania radzie gminy corocznych sprawozdań z działalności Ośrodka oraz przedstawienia potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Do dnia zakończenia kontroli dyrektor Ośrodka opracowała przedmiotowe sprawozdania za rok 2012 i 2013 - nie opracowała takiego sprawozdania za 2014 r.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że zgodnie z art.110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, w minionych latach corocznie przedkładała Radzie Miasta - za pośrednictwem Prezydenta Miasta - sprawozdania z działalności Ośrodka. W związku z tym, że w planie pracy Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle na rok 2015 nie ujęto obowiązku przedłożenia sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu za 2014 r. sprawozdanie takie nie zostało opracowane i przedłożone Radzie. Jednakże, zgodnie z art.110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, zostanie ono sporządzone i przedłożone pod obrady Rady Miasta w miesiącu listopadzie 2015 roku, co czyni zadość obowiązkowi ustawowemu.

(dowód: akta kontroli, str. 218-229 i 508-513)

3. W planach wydatków bieżących Ośrodka na lata objęte kontrolą NIK nie zostały określone i wyodrębnione planowane wydatki na realizację zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, które stosownie do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków

pochożących ze źródeł zagranicznych²⁷ powinny być ujmowane w rozdziale 85205 klasyfikacji budżetowej.

(dowód: akta kontroli, str. 55-77 i 230-246)

Główna księgową Ośrodka wyjaśniła, że nie zaplanowanie i nie ujęcie planowanych wydatków na realizację zadań Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 dla Gminy Kędzierzyn-Koźle w rozdziale 85205, stosownie do ww. rozporządzenia Ministra Finansów, wynikało z trudności ich wyodrębnienia z zakresu zadań poszczególnych pracowników, którzy oprócz przedmiotowych zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy realizowali również inne zadania: np. specjalista pracy z rodziną (o wykształceniu psychologicznym), który realizuje zadania związane z pomocą na rzecz rodzin dotkniętych przemocą wykonuje szereg innych zadań nie związanych z powyższą problematyką. Współrealizuje program wychodzenia z bezdomności, realizuje program „Szkoła Rodzica”, który podnosi kompetencje wychowawcze rodziców. Prowadzi również terapię rodzin w kryzysie oraz współpracuje z zespołem interdyscyplinarnym w zakresie przemocy. Dwóch pracowników, którym zostały przypisane zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonuje również szereg innych zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej (sporządzają wywiady środowiskowe, wnioskuje o pomoc finansową, przygotowują karty informacyjne do instytucji, które współpracują z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w ramach tej ustawy).

Z uwagi na bogaty zakres czynności oraz różnorodność świadczonych zadań, wynikających z zakresów czynności pracowników nie podejmowano próby wyodrębnienia typowych zadań związanych z przemocą i nie ujmowano wydatków w rozdziale 85205.

(dowód: akta kontroli, str. 514-515)

4. Ośrodek nie zlecał i nie dokonywał samodzielnie badań na grupie osób doświadczających przemocy w celu uzyskania oceny oferowanych przez Ośrodek form pomocy, ich udoskonalenia oraz oceny skuteczności, a także ewaluacji oferowanych form pomocy, realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych w celu dostosowania zakresu pomocy do sytuacji oraz potrzeb ofiar przemocy, czego wymaga § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne²⁸.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że: *Nie były prowadzone ani zlecane przez Miasto lub Ośrodek przedmiotowe badania. Ja na bieżąco dysponuję rozeznaniem na temat tego, które formy pomocy udzielane przez Ośrodek są efektywne. Zaliczam do nich pracę socjalną, pomoc psychologiczną i prawną. Brak ewaluacji w odniesieniu do realizowanych przez Ośrodek form pomocy, programów profilaktycznych i terapeutycznych wynikał m.in. z bieżącego rozeznania i na bieżąco dokonywanych ocen efektywności ww. programów, w wyniku których dokonywana była ich nieznaczna modyfikacja mająca na celu dostosowanie ich założeń do oczekiwań osób objętych ww. programami. Pragnę podkreślić, że pomimo formalnego braku ocen realizowanych programów przez ich uczestników, Ośrodek jako ich realizator dysponował na bieżąco ocenami uczestników biorących udział w ww. programach*

²⁷ Dz. U. z 2014 r., poz. 1053 ze zm.

²⁸ Dz. U. Nr 50, poz. 259.

i podejmował stosowne działania wynikające z tych ocen. Informuje jednocześnie, że w przyszłości w odniesieniu do niektórych programów realizowanych w dłuższym okresie czasu i obejmujących największą ilość uczestników Ośrodek będzie dokonywał ich ewaluacji.

(dowód: akta kontroli, str. 507)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ustaliła, że kierownictwo Ośrodka niezwłocznie po otrzymaniu pisma Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Rzecznika Praw Dziecka z dnia 8 października 2012 r. (DPS-XXII-074-6672-6-MB/12) zawierającego apel o wzmożenie monitorowania losów dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie zapoznało z jego treścią na zebraniu w dniu 23 października 2012 r. kierowników działów oraz koordynatorów zespołów pracowników socjalnych polecając zastosowanie zawartych w tym piśmie sugestii, co odnotowane zostało w protokole z zebrania. Niemniej jednak Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że ani zmiana na stanowisku kierownika Działu Opieki Środowiskowej, ani konieczność dokonania uzgodnień z podmiotami zewnętrznymi, nie może usprawiedliwiać faktu, że stosowna procedura postępowania w związku z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy została wprowadzona w Ośrodku dopiero po upływie 12 miesięcy od dnia otrzymania opisanego wyżej apelu.

(dowód: akta kontroli str. 290-309)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, ponieważ we współpracy z innymi jednostkami i podmiotami Ośrodek zapewnia wsparcie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, poprzez poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne, zawodowe i rodzinne; prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych oraz możliwość zapewnienia schronienia. Na podkreślenie zasługują działania Zespołów monitorujących losy osób, w tym dzieci doświadczających przemocy w rodzinie, po zamknięciu NK.

2. Realizacja indywidualnych planów pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieska Karta”

Opis stanu
faktycznego

Rada Miasta uchwałą Nr XII/151/11 z dnia 31 sierpnia 2011 r. określiła tryb, sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania. Załącznik do tej uchwały stanowi Regulamin Zespołu, który określa m.in. zadania Zespołu, tryb pracy i sposób jej dokumentowania. Przepis § 4 ww. Regulaminu stanowi, że członkowie Zespołu oraz grup roboczych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Prezydent Kędzierzyna-Koźla zarządzeniem Nr 477/PMS/2011 z dnia 19 października 2011 r. powołał Zespół i ustalił jego 15 osobowy skład na okres 4 lat. W skład Zespołu zostali powołani przedstawiciele: Urzędu Miasta, Ośrodka, Komendy Powiatowej Policji, Sądu Rejonowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy, placówek ochrony zdrowia,

stowarzyszenia i fundacji. Prezydent Miasta zwrócił się pismem z dnia 1 października 2014 r. do Prokuratora Rejonowego w Kędzierzynie-Koźlu o wskazanie przedstawiciela prokuratury do pracy w Zespole. W odpowiedzi z dnia 9 października 2014 r. Prokurator Rejonowy negatywnie ustosunkował się do ww. wniosku. Ponowny wniosek w tej sprawie Prezydent Miasta przesłał Prokuratorowi Rejonowemu w dniu 30 października 2015 r., na który do dnia 6 listopada 2015 r. nie otrzymał odpowiedzi.

(dowód: akta kontroli, str. 516-520 i 845-848)

Skład osobowy Zespołu był zmieniany pięciokrotnie²⁹ (ostatnia zmiana miała miejsce 6 listopada 2014 r.³⁰). Zmiany w składzie osobowym Zespołu wynikały z jego uzupełnienia o przedstawicieli sądu rejonowego i kuratorium dla osób dorosłych. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele wszystkich jednostek wymienionych w art. 9a ust. 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przedstawicielem ochrony zdrowia jest lekarz. W okresie objętym kontrolą w skład Zespołu wchodziło od 15 do 20 członków. W wyniku dokonanego rozszerzenia składu osobowego Zespołu poprzez powołanie dodatkowych członków z danej instytucji stworzona została możliwość jej reprezentowania na posiedzeniu Zespołu przez innego jej reprezentanta w zastępstwie za tego, który nie mógł wziąć udziału w posiedzeniu. Rozwiązanie to dawało lepsze gwarancje reprezentowania danej instytucji na posiedzeniu Zespołu.

W okresie od 28 października 2011 r. do dnia 30 września 2015 r. Zespół odbył ogółem 18 posiedzeń (2 w 2011 r., 4 w 2012 r., 5 w 2013 r., 4 w 2014 r. i 3 w 2015 r. (do 30 września)). Na 18 posiedzeń Zespołu: w 8 posiedzeniach nie uczestniczył przedstawiciel Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy, w 6 posiedzeniach - przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w 5 posiedzeniach - przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz w 3 posiedzeniach przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji. W posiedzeniach Zespołu najczęściej brali udział przedstawiciele: Ośrodka, Sądu Rejonowego, Wydziału Oświaty i Zespołu Opieki Zdrowotnej. Zwraca uwagę nieobecność na sześciu posiedzeniach Zespołu przedstawiciela Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w sytuacji kiedy osoby doświadczające przemocy w badaniu ankietowym wskazały, że główną przyczyną przemocy jest choroba alkoholowa sprawcy. Nieobecności te wynikają z faktu, że członkowie ww. Komisji nie są zwalniani ze swoich obowiązków zawodowych w godzinach pracy, tj. godzinach przedpołudniowych kiedy odbywa posiedzenia Zespół Interdyscyplinarny lub Grupa robocza.

(dowód: akta kontroli, str. 522-544)

W latach 2012 - 2014 Zespół utworzył odpowiednio: 72, 100 i 113 grup roboczych³¹ i objęto ich wsparciem powyższą liczbę rodzin. W ww. latach grupy odbyły odpowiednio 521, 893 i 1 344 posiedzeń. Średnio posiedzenia grupy odbywały się nie rzadziej niż raz w miesiącu dla danej sprawy. W pierwszej połowie 2015 r. utworzonych zostało 38 grup, które odbyły 467 posiedzeń. Grupy te objęły pomocą 98 osób i rodzin.

(dowód: akta kontroli, str. 324)

W toku kontroli skierowano do wszystkich 20 członków Zespołu, będących także członkami Grup roboczych 12 pytań ankietowych dotyczących funkcjonowania

²⁹ 2 lutego 2012, 20 lipca 2012 r., 11 kwietnia 2013 r., 18 grudnia 2013 r., 6 listopada 2014 r.

³⁰ Zarządzenie Nr 2185/PMS/2014 Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 6 listopada 2014 r.

³¹ Mogą być tworzone przez Zespół na podstawie art. 9a ust. 10 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

Zespołu i Grup roboczych. Anonimowe odpowiedzi przekazali wszyscy ankietowani (100%). Analiza otrzymanych odpowiedzi wykazała, że:

- 19 ankietowanych wykonuje prace w Zespole wyłącznie w ramach obowiązków służbowych,
- przed rozpoczęciem pracy w Zespole 13 członków (65%) zajmowało się zawodowo przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- w ocenie 17 ankietowanych (85%) członkom Zespołu nie zapewnia się wystarczającego szkolenia,
- tylko dwóch spośród 20 ankietowanych posiadało certyfikaty specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy (z Niebieskiej Linii i Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych),
- tylko jeden z ankietowanych uznał, że pracę w Zespole jest łatwo pogodzić z obowiązkami zawodowymi czy służbowymi,
- tylko dwóch ankietowanych (10%) stwierdziło, że w związku z pracą w Zespole zostało odciążonych od części swoich obowiązków służbowych,
- 15 ankietowanych (75%) oświadczyło, że ich zaangażowanie w pracach Zespołu nie znajduje - lub w bardzo znikomym stopniu - uznania u przełożonych i kolegów w miejscu pracy,
- 12 ankietowanych (60%) uznało swój poziom wiedzy prawnej na temat przemocy w rodzinie za wystarczający, a pozostałych ośmiu oceniło, że zna pobieżnie podstawowe przepisy,
- zdaniem 13 ankietowanych (65%) obowiązujące uregulowania prawne są nie wystarczające, trzech uznało je za wystarczające, a czterech że częściowo,
- świadomość społeczna dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie zdaniem 13 ankietowanych (65%) uległa zwiększeniu, a w ocenie siedmiu że nie,
- za największe trudności w zapewnieniu skutecznej pomocy osobom doświadczającym pomocy 17 ankietowanych uznało niewystarczające środki finansowe, 14 - brak lub niewystarczający dostęp do pomocy specjalistycznej, a siedmiu wskazało na nieodpowiednie warunki lokalowe,
- udoskonalić pracę Zespołu i Grup zdaniem 17 ankietowanych można poprzez rekompensatę finansową, rozwój zawodowy (12 ankietowanych) i ewentualny zwrot kosztów podróży (9 ankietowanych).

(dowód: akta kontroli, str. 545-610)

2.2. W latach 2012-2015 (I półrocze) wszczęto odpowiednio: 72, 100, 113 i 38 procedur NK, a zakończono: 37, 99, 102 i 69 procedur, w tym: z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy i po zrealizowaniu IPP: 25, 87, 72 i 31 procedur oraz z powodu rozstrzygnięcia o barku zasadności podejmowania działań: 12, 12, 30 i 38 procedur.

(dowód: akta kontroli, str. 319)

Badanie szczegółowe na losowo wybranej próbie 30 spraw³², w których procedura Niebieskiej Karty³³ została zakończona wykazało, m.in., że: 19 NK-A sporządziła policja (63%), osiem - Ośrodek (26%), dwie - specjalistyczny ośrodek wsparcia, a jedną - zespół opieki zdrowotnej. W 28 przypadkach ww. podmioty przekazały

³² Po 8 z 2012 i 2013 r., 9 z 2014 r. i pięć z 2015 r.

³³ Dalej: NK.

wypełnione NK–A przewodniczącej Zespołu w terminie od 1 do 7 dni, tj. zgodnie z wymogiem określonym w § 7 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”³⁴. W dwóch przypadkach NK-A przekazane zostały po upływie 9 i 10 dni (policja: nr sprawy 30 i 18), tj. z opóźnieniem wynoszącym 2 i 3 dni. Przekazanie formularza NK-A członkom Zespołu/Grupy przez przewodniczącą Zespołu następowało niezwłocznie, tj. w dniu jego otrzymania lub najpóźniej w dniu następnym. We wszystkich 30 badanych sprawach członkowie Grupy wypełnili formularz NK-C i NK-D, przy czym formularz NK-C został wypełniony w obecności 24 osób poszkodowanych przemocą, a formularz NK-D w obecności 18 osób wobec których istniało podejrzenie że stosują przemoc w rodzinie. Od przekazania członkom Grupy formularza NK-A, w jednym przypadku posiedzenie Grupy odbyło się po upływie 8 dni, w siedmiu przypadkach po upływie od 10 do 20 dni, w 16 przypadkach po upływie od 20 do 30 dni oraz w sześciu przypadkach po upływie ponad 30 dni (najwięcej 39 dni³⁵). Łącznie na 30 objętych badaniem NK, odbyły się 193 posiedzenia Grupy, w których brały udział 154 zaproszone osoby (79,7%). W jednej z tych spraw (nr 7) osoba pokrzywdzona była zapraszana 32 razy, a uczestniczyła w 31 posiedzeniach. Do udziału w posiedzeniu Grupy wezwanych zostało 168 podejrzanych o stosowanie przemocy, a uczestniczyło 86 (51,2%). W sprawie nr 7 osoba taka była wzywana na Grupę 27 razy, a uczestniczyła w 18 posiedzeniach Grupy. Osobie dotkniętej przemocą udzielano kompleksowych informacji (ustnych i pisemnych) o możliwościach uzyskania pomocy w momencie sporządzania NK-A i NK-B oraz w trakcie posiedzenia Grupy. Informacje te zawierały aktualne nazwy instytucji, dane adresowe, telefoniczne oraz dni i godziny ich funkcjonowania. Spotkania Grupy z osobą poszkodowaną i osobą stosującą przemoc odbywały się w tym samym miejscu (pok. Nr 13 w Ośrodku) ale o różnym czasie (godzinach), a warunki prowadzenia rozmów z tymi osobami zapewniały ich prywatność i wykluczały obecność osób trzecich.

(dowód: akta kontroli, str. 611-642)

W ramach anonimowego badania ankietowego, którym objętych zostało 40 osób doświadczających przemocy w rodzinie, odpowiedziało pięć osób. Cztery osoby oceniły, że jasno został im przedstawiony cel i procedury NK, a jedna odpowiedziała, że „trudno powiedzieć”. Zdaniem trzech ankietowanych Grupa robocza właściwie dokonała analizy sytuacji i właściwie określiła potrzeby w zakresie pomocy, jedna osoba stwierdziła, że „częściowo” a jedna, że „trudno powiedzieć”. Warunki lokalowe w których odbyły się spotkania Grupy roboczej zostały uznane przez jedną osobę za komfortowe, przez trzy osoby za dobre, a przez jedną za dostateczne.

(dowód: akta kontroli, str. 643-660)

2.3. Indywidualne plany pomocy³⁶ były opracowywane przez Grupę - w trakcie jej pierwszego posiedzenia - po zdiagnozowaniu sytuacji rodzinnej, lokalowej, ekonomicznej, zdrowotnej danej rodziny i wysłuchaniu potrzeb zgłoszonych przez osobę która doświadczyła przemocy i osobę która była podejrzewana o jej stosowanie w przypadku ich obecności na posiedzeniu Grupy. IPP były sporządzane w dwóch formach: w formie odrębnego dokumentu według opracowanego wzoru oraz zapisów Grupy w części V NK-C pn. *Indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie*.

³⁴ Dz. U. , poz. 1245, dalej: rozporządzenie w sprawie procedury.

³⁵ Nr sprawy – 3.

³⁶ Dalej: IPP.

W pierwszym z wymienionych dokumentów, każdorazowo wypełniane były wiersze dot. imienia i nazwiska osoby doświadczającej lub stosującej przemoc oraz data podjęcia działań. Ponadto dokument ten w części pn. *Cele główne* zawierał 11 gotowych formuł określających cele, jak np.: zapewnienie bezpieczeństwa oraz poprawa funkcjonowania społecznego osoby dotkniętej przemocą w rodzinie; uzyskanie umiejętności asertywnego zachowania; odzyskanie poczucia własnej wartości; zadbanie o swoje potrzeby emocjonalne i społeczne; ochrona przed dalszą przemocą - skierowanie sprawy do prokuratury, spośród których były zakreślane przez Grupę te cele, które wynikały z dokonanej diagnozy i zgłoszonych potrzeb przez ww. osoby. Natomiast w części pn. *Indywidualny plan pomocy i działań*, Grupa zakreślała te rodzaje działań spośród 15 wymienionych w tej części, które zdaniem Grupy powinny zostać zastosowane w danej sprawie. Przykładowo, do tych działań należało: udzielenie wsparcia finansowego; skierowanie do ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy; udzielenie konsultacji prawnej, psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej, medycznej; schronienie rodziny w ośrodku wsparcia; przydział asystenta rodziny; wnioskowanie o poddanie się leczeniu odwykowemu; powiadomienie sądu rodzinnego, kuratora, złożenie wniosku o przydział mieszkania oraz inne. Członkowie Grupy mając na uwadze przyjęte w IPP cele główne pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, zakreślali te rodzaje koniecznych działań wymienionych w ww. dokumencie, które - w ich przekonaniu - pozwalały zapobieganiu przemocy. I tak np. w dokumencie tym przedstawicielom jednostek powołanym w skład Grupy przypisane zostały konkretne zadania służące realizacji założonych celów, np. pracownikowi Ośrodka - praca socjalna, pomoc finansowa, pomoc psychologiczna; przedstawicielowi policji - okresowe wizyty dzielnicowe w rodzinie; pracownikowi specjalistycznego ośrodka wsparcia - nadzorowanie i motywowanie osoby do czynnego udziału w grupie wsparcia. Nie zdarzały się przypadki określenia innych, nie wynikających z „listy” działań, czy celów.

W dokumencie tym, tj. w IPP, Grupa nie określała terminu w jakim powinny zostać podjęte wybrane działania ponieważ jak wyjaśniła przewodnicząca Zespołu: *Została przyjęta zasada, że działania te powinny być podejmowane bezzwłocznie, a ich stan realizacji podlega ocenie na kolejnym posiedzeniu Grupy, które z założenia odbywają się nie później niż w ciągu miesiąca od poprzedniego posiedzenia Grupy. Tak więc na kolejnym posiedzeniu członkowie Grupy roboczej wraz z osobą, dla której opracowano indywidualny plan pomocy analizują czy plan ten jest realizowany. W przypadku nie realizowania indywidualnego planu pomocy z różnych przyczyn (najczęściej z uwagi na nie podjęcie współpracy z Grupą), plan ten ulega zmianie w zależności od potrzeb i sytuacji osoby której dotyczy. Zaznacza się, że każdy członek Zespołu i osoba zapraszana lub wezwana na grupę roboczą podpisuje się pod protokołem z posiedzenia grupy roboczej, gdzie jest diagnozowany problem i ustalony plan pomocy z podziałem działań oraz zobowiązanie do udziału w kolejnym spotkaniu grupy roboczej.*

(dowód: akta kontroli, str. 661-842)

Ustalenie IPP w części V NK-C polegało na wyborze przez Grupę tych rodzajów działań wymienionych w tej części, które - zdaniem Grupy - i z punktu widzenia założonych przez nią celów pomocy, mogły w największym stopniu i najbardziej efektywnie przyczynić się do wyeliminowania przemocy w rodzinie.

(dowód: akta kontroli, str. 732-733)

Badanie IPP osobom doznającym przemocy w rodzinie, którym objętych zostało 30 losowo wybranych spraw wykazało m.in., że:

1. Dla wszystkich objętych badaniem spraw Grupy robocze sporządziły IPP w formie zapisów ujętych w pkt. 5 NK-C oraz w odrębnym dokumencie (bez nazwy), w którym określone zostały cele planu oraz proponowane działania służące ich realizacji. W badaniu ankietowym dwie osoby uznały ich IPP za bardzo dobry, jedna osoba - za dobry, a dwie - za średni.

2. We wszystkich przypadkach diagnoza sytuacji rodziny została poprzedzona oceną sytuacji rodzinnej, zawodowej, ekonomicznej, mieszkaniowej, zdrowotnej lub sytuacji dzieci. W pięciu sprawach (nr 3, 13, 18, 22, 26) opis ww. sytuacji był lakoniczny - jednozdaniowy, co mogło utrudniać Grupie wybór adekwatnych do sytuacji rodziny celów oraz działań w zakresie pomocy osobie doświadczającej przemocy w rodzinie. W badaniu ankietowym trzy osoby uznały że Grupa „bardzo dobrze” określiła ich sytuację rodzinną oraz potrzeby w zakresie pomocy; w jednym przypadku „częściowo”, a w jednym przypadku stwierdziła, że „trudno powiedzieć”.

3. Na zbadanych 30 spraw, 23 osoby doświadczające przemocy zgłosiły Grupie swoje oczekiwania i potrzeby. W siedmiu przypadkach (nr sprawy: 4, 5, 16, 20, 23, 24, 29) osoby dotknięte przemocą nie zgłosiły się na posiedzenia Grupy i nie podjęły współpracy, tym samym nie wyraziły swoich potrzeb w zakresie pomocy. Najczęściej była zgłaszana potrzeba pomocy w leczeniu odwykowym sprawcy przemocy, pomocy socjalnej, psychologicznej, prawnej. W każdym z tych przypadków zostały one uwzględnione przez Grupę w IPP, zarówno w zakresie celów jak i zaplanowanych działań. W pozostałych przypadkach z uwagi na nieprzybycie na posiedzenie Grupy lub brak wyartykułowania oczekiwań, czy wręcz odmowę współpracy z Grupą - potrzeby takie nie zostały przez Grupę w pełni zidentyfikowane.

4. Wyznaczone w IPP cele i zadania (działania) były - konkretne, realistyczne i elastyczne o czym świadczą przypadki ich modyfikacji na kolejnych posiedzeniach Grupy, w zależności od rozwoju sytuacji, tj. postawy osoby doświadczającej przemocy jak i jej sprawcy.

5. Określone przez Grupę roboczą w IPP zadania-działania zapewniały osiągnięcie założonych w nim celów, jednak zasadniczym warunkiem ich osiągnięcia była aktywna postawa osób dla których były opracowywane IPP. Zadania - działania były adekwatne do celów. Np. jeżeli celem była ochrona przed dalszą przemocą, to działaniem było wnioskowanie sprawy do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa lub np. pomoc w uzyskaniu mieszkania.

6. W odniesieniu do 30. spraw objętych powyższym badaniem, w IPP, jako forma pomocy zostały zaproponowane następujące działania:

1. pomoc psychologiczna – we wszystkich 30 sprawach,
2. pomoc socjalna – w 21 sprawach,
3. pomoc prawna – w 18 sprawach,
4. pomoc medyczna polegająca na skierowaniu wniosku do GKRPA – w 17 sprawach,
5. udział w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych – w 22 sprawach
6. złożenie wniosku do sądu o wgląd w sytuację dzieci – w 13 sprawach
7. zapewnienie kontaktu psychologa i pedagoga z dziećmi w szkole – w 8 sprawach
8. monitoring rodziny przez pracownika socjalnego – w 16 sprawach
9. wizyty dzielnicowe – w 16 sprawach
10. wniosek o nadzór kuratora – w 10 sprawach

11. zawiadomienie prokuratora o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 157 i 207 k.k. – w 10 sprawach

12. wniosek o eksmisję – w dwóch sprawach

13. ustanowiono asystenta dla rodziny – w jednej sprawie.

(dowód: akta kontroli, str. 661-728)

W wyniku anonimowego badania ankietowego, którym objętych zostało 40 osób doświadczających przemocy w rodzinie, odpowiedziało pięć osób. Bardzo dobrze oceniły one przygotowanie IPP i zawarte w nim propozycje działań pomocowych. Z punktu widzenia skuteczności i profesjonalności pomocy, ankietowani uznali tę pomoc za „bardzo dobrą” lub „dobrą” oraz że była ona „wystarczająca”. Realizacja IPP w ocenie trzech ankietowanych spowodowała korzystną zmianę ich sytuacji życiowej (*jest dużo lepiej, czuję się bezpieczna, spowodowało poczucie bezpieczeństwa, nie mieszkam z byłym mężem*). Jedna ankietowana wskazała, że jej sytuacja nie uległa zmianie, gdyż nie może znaleźć pracy z uwagi na brak dyspozycyjności (matka dwojga dzieci). Jedna z ankietowanych bardzo pozytywnie oceniła pracę kuratora sądowego, pracownika socjalnego stwierdzając: *pomoc, zrozumienie, ciepło, pełna kultura*. Ankietowane osoby nie określiły w jaki sposób można poprawić skuteczność udzielonej pomocy.

(dowód: akta kontroli, str. 643-659)

2.4. W latach 2012-2015 (I półrocze) w 10 przypadkach miało miejsce wznowienie procedury NK (w poszczególnych latach odpowiednio: 1, 3, 4 i 2 razy).

(dowód: akta kontroli, str. 319)

2.5. Monitorowanie losów osób pokrzywdzonych po zakończeniu procedury NK polegało głównie na pracy zespołów pracowników socjalnych z danego rejonu opiekuńczego, z udziałem pedagogów szkolnych, dzielnicowych i kuratorów ds. nieletnich, co zostało opisane w cz. III w pkt. 3.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli, str. 312-318)

2.6. Zasada monitorowania osób, które opuściły ośrodki wsparcia i osób wobec których ustała przemoc w rodzinie została przyjęta na posiedzeniu Zespołu w dniu 26 stycznia 2012 r.. W myśl tej zasady - „*po zakończeniu procedury NK powiadamia się podmioty uczestniczące w procedurze celem monitorowania dalszej sytuacji rodzinnej przez okres do trzech miesięcy*”. Zasada ta jest realizowana w przypadku osób które opuściły specjalistyczny ośrodek wsparcia przez pracowników tego ośrodka przez okres półroczny stosownie do przepisu § 3 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.³⁷ Natomiast wobec rodzin w których ustała przemoc ich sytuacja jest monitorowana przez zespoły pracowników socjalnych Ośrodka z udziałem kuratorów sądowych, policjantów, pedagogów i psychologów, o który była już mowa wyżej.

(dowód: akta kontroli, str. 843-844)

³⁷ Dz. U. Nr 50, poz. 259 ze zm.

2.7. Zespół nie jest powiadamiany przez sądy o orzeczonych środkach zapobiegawczych, karnych i probacyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie, pomimo składanych zawiadomień do prokuratury o uzasadnionym podejrzeniu stosowania przemocy w rodzinie. Pomimo, że w zawiadomieniach tych Zespół każdorazowo wnosił o przekazanie informacji zwrotnej na temat podjętych działań, nigdy nie otrzymał tego typu informacji. Pośrednio Zespół posiada wiedzę o zastosowaniu wobec sprawców przemocy w rodzinie ww. środków poprzez kontakty z kuratorami sądowymi i policjantami, którzy są członkami Grup roboczych w sprawach dotyczących tych sprawców, a którzy są zobligowani do monitorowania i dozoru wykonywania orzeczonych ww. środków zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych.³⁸

(dowód: akta kontroli str. 743, 745, 771)

2.8.1. W toku niniejszej kontroli badaniem kontrolnym zostały objęte zarzuty zawarte w skardze mieszkańca Kędzierzyna-Koźla do Delegatury NIK w Opolu z dnia 6 lipca 2015 r.³⁹ oraz skardze uzupełniającej z dnia 7 września 2015 r. Zarzuty ujęte w ww. skargach - jak ustaliła kontrola NIK - były zarówno wcześniej jak i później przedmiotem skarg ww. mieszkańca do Prezydenta Miasta Kędzierzyna-Koźle⁴⁰, dyrektora Ośrodka⁴¹, Wojewody Opolskiego⁴² i przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu⁴³. W wyniku rozpatrzenia ww. skarg i przeprowadzonej kontroli Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Ośrodku, zarzuty w nich zawarte zostały przez wszystkich ww. adresatów skarg uznane za bezzasadne. W przypadku Wojewody Opolskiego wskazał on na trzy formalne nieprawidłowości, które nie miały zasadniczego znaczenia dla oceny zarzutów skarżącego.

(dowód: akta kontroli, str. 857-873)

2.8.2. Zarzuty skarżącego, zawarte w skardze do NIK, dotyczą procedury NK założonej przez Ośrodek w dniu 25 stycznia 2013 r., w wyniku zawiadomienia skarżącego o stosowaniu przemocy wobec jego syna oraz - zdaniem autora skargi - zaniechania pewnych działań przez Grupę roboczą w toku prowadzenia powyższej procedury. W szczególności skarżący zarzucił, że: 1) członkowie Grupy roboczej, która odbyła posiedzenie 18 lutego 2013 r. o godz. 9:00 z udziałem osoby wobec której istnieje podejrzenie że stosuje przemoc w rodzinie (była żona skarżącego) nie zgłosili na policję lub do prokuratury informacji tej osoby o rzekomym wykorzystywaniu seksualnym syna przez autora skargi; 2) brak notatek i zapisów w protokole NK związanych z pomówieniami jakoby skarżący wykorzystywał syna seksualnie; 3) pracownik socjalny Ośrodka nie zareagował na telefoniczną prośbę autora skargi z dnia 4 lutego 2013 r. o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w miejscu pobytu syna i 4) że nie został poinformowany o dacie zakończenia procedury NK.

(dowód: akta kontroli, str. 857-872)

Kontroler zwrócił się o złożenie ustnych wyjaśnień w przedmiocie powyższych zarzutów do specjalisty pracy socjalnej Ośrodka, członka Grupy roboczej dla tej

³⁸ Dz. U. , poz. 335.

³⁹ LOP.0511.023.2015

⁴⁰ Z dnia 27.01. 2015 r.

⁴¹ Z dnia 13.03.2015 r. i 21.04.2015 r.

⁴² Z dnia 06.07.2015 r.

⁴³ Z dnia: 02.07.; 07.09. i 12.10. 2015 r.

sprawy i przewodniczącej Zespołu interdyscyplinarnego w celu wyjaśnienia czy powyższe zarzuty autora badanej skargi są prawdziwe (uzasadnione) lub nie. Powołując się na art. 40 ust. 2 ustawy o NIK oraz art. 9c ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ww. osoby odmówiły złożenia wyjaśnień. Przeprowadzone badania dokumentacji przedmiotowej sprawy pozwoliło na dokonanie następujących ustaleń dotyczących poszczególnych zarzutów:

(dowód: akta kontroli, str. 874-875)

Ad. 1. i Ad. 2 Zarówno w protokole z posiedzenia Grupy roboczej w dniu 18 lutego 2013 r. jak i w sporządzonej w tym dniu NK-D nie zostały ujęte żadne zapisy wskazujące na to, aby była żona skarżącego miała oskarżać go o to, iż przez 5 lat wykorzystywał seksualnie swojego syna. Protokół z tego posiedzenia został podpisany przez trzech członków Grupy oraz była żoną autora skargi (bez żadnych uwag lub zastrzeżeń z jej strony). Nie uczestnicząc w posiedzeniu tej Grupy autor skargi nie mógł bezpośrednio znać przebiegu posiedzenia; nie wskazał też źródła z którego dowiedział się o stawianych mu na posiedzeniu Grupy zarzutach przez była żonę o wykorzystywaniu seksualnym swojego syna. W tym stanie rzeczy - w sytuacji braku innych dowodów w sprawie - nie jest możliwym ustalenie, czy w toku posiedzenia Grupy miało miejsce pomówienie na które wskazuje wnoszący skargę, czy nie. Tym samym brak jest podstaw do uznania zarzutu jakoby Grupa robocza zaniechała zawiadomić policję lub prokuraturę o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w sprawie wykorzystania seksualnego syna przez skarżącego, skoro powyższe ustalenia wskazują że Grupa nie otrzymała informacji na ten temat. Należy również podnieść że przedmiotowy zarzut pojawił się po raz pierwszy w skardze złożonej przez ww. do Zastępcy Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 27 stycznia 2015 r., tj. niemal po upływie dwóch lat od daty posiedzenia Grupy roboczej (18 luty 2013 r.), w trakcie którego miało dojść do - rzekomego - pomówienia skarżącego przez była żonę.

(dowód: akta kontroli, str.876-894)

Ad.3. W sprawie niezareagowania pracownika socjalnego Ośrodka na telefoniczną prośbę skarżącego z dnia 4 lutego 2013 r. o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w miejscu pobytu syna ustalono, że w dokumentacji tej sprawy, prowadzonej w ramach procedury NK, brak jest jakiegokolwiek dowodu potwierdzającego, że ww. rozmowa telefoniczna miała miejsce. Do tej kwestii ustosunkowała się już wcześniej dyrektor Ośrodka w odpowiedzi z dnia 8 kwietnia 2015 r. na skargę ww. z 13 marca 2015 r., w której stwierdziła m.in. że „trudno jest się odnieść do tego zarzutu, gdyż w dokumentacji procedury NK nie ma żadnego zapisu potwierdzającego ten fakt.” Kontroler ustalił, że w podobnych sprawach w przypadku kontaktu telefonicznego mieszkańców z pracownikami socjalnymi Ośrodka, treść takich rozmów była dokumentowana protokołem z rozmowy telefonicznej lub adnotacjami. W powyższym stanie faktycznym brak jest zatem przesłanek do oceny, czy zarzucane pracownikowi socjalnemu zaniechanie miało faktycznie miejsce, czy nie.

(dowód: akta kontroli, str. 876-890 i 898-904)

Ad. 4. Autor skargi podniósł w niej, że nie został poinformowany o zakończeniu procedury NK. Przepis § 18 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” wskazuje dwa przypadki w których następuje zamknięcie procedury NK, a ust. 2 że zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. W badanej sprawie zamknięcie procedury NK nastąpiło w dniu

30 sierpnia 2013 r., co dokumentuje Protokół zakończenia procedury NK podpisany przez przewodniczącą Zespołu interdyscyplinarnego. Protokół ten stosownie do przepisu § 18 ust. 3 ww. rozporządzenia został - według rozdzielnika - przekazany czterem podmiotom, które uczestniczyły w procedurze NK (Ośrodek, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, Publiczna Szkoła Podstawowa). Należy zauważyć, że wśród podmiotów określonych w art. 9d ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ustawodawca nie wymienia np. osoby zgłaszającej przemoc w rodzinie. Przywołany wyżej przepis § 18 ust. 3 rozporządzenia jednoznacznie wskazuje, że obowiązek powiadomienia o zakończeniu procedury dotyczy wyłącznie podmiotów uczestniczących w procedurze, a autor skargi w myśl cyt. wyżej art. 9d ust. 2 i 3 ustawy nie jest takim podmiotem. W dokumentacji ww. sprawy nie została ujęta adnotacja o np. ustnym lub telefonicznym powiadomieniu autora skargi o zamknięciu procedury NK.

(dowód: akta kontroli, str. 905)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Przepis § 17 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska karta”⁴⁴ stanowi, że spotkania Zespołu lub grupy roboczej z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, oraz osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, nie mogą być organizowane w tym samym miejscu i czasie. Kontrola NIK wykazała, że spotkania takie są organizowane w tym samym miejscu, tj. w sali nr 13 w siedzibie Ośrodka, przy czym różnica pomiędzy czasem rozpoczęcia ww. spotkań wynosi tylko 1 godzinę (np. spotkanie z osobą dotkniętą przemocą o godz. 10:00, a spotkanie z osobą podejrzaną o jej stosownie o godz. 11:00). Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że powyższa praktyka organizacji ww. spotkań może naruszać zasadę wyrażoną w ww. przepisie, której celem jest chronienie osoby doświadczającej przemocy poprzez eliminowanie możliwości jej kontaktów z osobą podejrzaną o jej stosowanie. Powyższy sposób organizacji spotkań może powodować, że prawdopodobieństwo spotkania się ww. osób w miejscu wyznaczonych spotkań jest bardzo wysokie, chociażby w momencie kiedy osoba doświadczająca przemocy wychodzi z posiedzenia Grupy roboczej, a osoba podejrzana o przemoc oczekuje na rozpoczęcie posiedzenia w jego sprawie.

(dowód: akta kontroli, str. 738, 791, 829)

2. Badanie procedury postępowania Zespołu interdyscyplinarnego w wybranych losowo 30 sprawach w ramach NK wykazało m.in., że od przekazania przez przewodniczącą Zespołu członkom Grupy roboczej formularza NK-A, w jednym przypadku posiedzenie Grupy zaplanowane zostało przez przewodniczącą Zespołu i odbyło się po upływie 8 dni, w siedmiu przypadkach po upływie od 10 do 20 dni, w 16 przypadkach po upływie od 20 do 30 dni oraz w sześciu przypadkach po upływie ponad 30 dni (najwięcej 39 dni⁴⁵). W sprawie przyczyn ustalenia przez przewodniczącą Zespołu posiedzeń Grupy roboczej w terminie przekraczającym w sześciu przypadkach 30 dni od dnia przekazania formularza NK-A, przewodnicząca

⁴⁴ Dz. U. poz. 1245.

⁴⁵ Nr sprawy – 3.

wyjaśniła m.in., że: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów Formularzy „Niebieska Karta”, nie określa w jakim terminie powinno się odbyć pierwsze spotkanie grupy roboczej. Ponadto informuję, że z uwagi na dużą ilość wpływających do Zespołu formularzy „Niebieska Karta – A”, a tym samym obowiązkiem powołania przez przewodniczącego Zespołu posiedzeń Grup roboczych do pracy z rodziną, okres oczekiwania na pierwsze spotkanie grupy roboczej wydłuża się, w wyjątkowych przypadkach nawet poza 30 dniowy termin. W ciągu jednego dnia nie mogą się odbyć więcej niż cztery posiedzenia grup roboczych.

Informuję ponadto, że po wpłynięciu formularza „Niebieskie Karty” do Zespołu, przewodniczący każdorazowo podejmuje konsultacje z podmiotem wypełniającym formularz „NK - A” w celu wstępnej analizy sytuacji, czy wymagana jest natychmiastowa interwencja w rodzinie (w ciągu 3-4 dni), czy spotkanie grupy roboczej może odbyć się w późniejszym terminie. Ponadto rodzina w tym okresie, w zależności od oceny sytuacji, jest monitorowana przez dzielnicowego, pedagoga szkoły, powiadomiony jest Sąd Rodzinny o wgląd w sytuację dzieci, w przypadku kiedy w rodzinie wychowują się małoletnie dzieci, zostaje powiadomiona również Prokuratura Rejonowa w przypadku podejrzenia o popełnienie przestępstwa.

(dowód: akta kontroli, str. 841-842)

Uznając w części przedstawioną w wyjaśnieniu argumentację, Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę na to, jak ważne jest podjęcie szybkich działań przez Grupę roboczą w celu ustalenia indywidualnego planu pomocy rodzinie i udzielenia jej realnej pomocy. Każda zwłoka w tym zakresie może skutkować np. eskalacją przemocy i wzrostem poczucia bezkarności sprawcy, a u osoby doświadczającej przemocy uczucie osamotnienia i utraty zaufania do organów władzy publicznej.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze, w szczególności przestrzeganie procedury NK, opracowywanie indywidualnych planów pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w sposób odpowiadający ich rzeczywistym potrzebom oraz monitorowanie losów tych osób, w tym dzieci, po zamknięciu NK.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁶, wnosi o:

1. Sporządzanie rocznych sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Gminy Kędzierzyn-Koźle w taki sposób, aby ich treść odnosiła się bezpośrednio do zadań ujętych w Programie i umożliwiła rzetelną ocenę stanu realizacji tych zadań.
2. Opracowanie sprawozdania z działalności Ośrodka za 2014 r., stosownie do wymogu przepisu art. 110 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

⁴⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096

3. Wypracowanie takiej zasady organizacji pracy Grup roboczych, aby do niezbędnego minimum został skrócony okres oczekiwania na pierwsze posiedzenie Grupy roboczej i tym samym opracowanie indywidualnego planu pomocy.
4. Rozważenie zmiany dotychczasowej organizacji posiedzeń Grup roboczych, aby w związku z posiedzeniami Grupy, wyeliminować możliwości kontaktów osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z osobą podejrzaną o jej stosowanie.
5. Prowadzenie ewaluacji stosowanych form pomocy rodzinom dotkniętym przemocą oraz realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych.
6. Ujmowanie planowanych i faktycznie poniesionych wydatków na zadania związane z przemocą w rodzinie w odpowiednim rozdziale klasyfikacji budżetowej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, dnia 23 listopada 2015 r.

Kontroler
Edward Wrzeszcz
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis